

Izabela Aldona Trzpił

Sprawozdanie z Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.
"Bezpieczeństwo człowieka a
transdyscyplinarność", Drohiczyn,
7-9 września 2008 roku

Doctrina. Studia społeczno-polityczne 5, 299-304

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. „Bezpieczeństwo człowieka a transdyscyplinarność”, Drohiczyn, 7–9 września 2008 roku

Drohiczyńskie pejzaże z odległym horyzontem i tajemniczym nurtem rzeki Bug tworzą doskonałą atmosferę do rozważań naukowych, a historia tego miejsca sprzyja pogłębionym badaniom nad bezpieczeństwem człowieka w różnych ujęciach.

W dniach 7–9 września 2008 r. w Drohiczynie odbywała się już piątą Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Bezpieczeństwo człowieka a transdyscyplinarność”. Wcześniejsze konferencje dotyczyły następujących zagadnień:

1. Bezpieczeństwo człowieka wobec współczesnych i przyszłych wyzwań (2004 r.)
2. Bezpieczeństwo człowieka a proces transformacji systemowej (2005 r.)
3. Bezpieczeństwo człowieka a proces wsparcia społecznego (2006 r.)
4. Bezpieczeństwo człowieka a wielokulturowość (2007 r.)

Konferencja tegoroczna została zorganizowana przez Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe wraz z Instytutem Nauk Społecznych Akademii Podlaskiej, Siedleckim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Wyższym Seminarium Duchownym w Drohiczynie oraz Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Siedlcach.

W konferencji wzięło udział 60 osób, które obradowały w trzech sekcjach: Filozofia i Socjologia, Politologia, Edukacja.

Przed rozpoczęciem obrad rektor ds. nauki prof. dr hab. Kazimierz Janowski otworzył wystawę pt „Wielokulturowe Podlasie – kresy Unii Europejskiej” towarzyszącej obradom konferencji. Program piątej międzynarodowej konferencji dotyczącej bezpieczeństwa stał się odzwierciedleniem problemów związanych z kształtowaniem podstaw bezpieczeństwa w różnych jego wymiarach i aspektach.

Konferencję rozpoczął prezydent Drohiczyńskiego Towarzystwa Naukowego, dziekan Wydziału Humanistycznego ds. nauki ks. prof. Edward Jarmoch. Podkreślił on rolę stowarzyszeń naukowych w zakresie podejmowania kluczowych zagadnień współczesnego świata, znaczenie systematycznych badań naukowych nad problematyką która zyskuje coraz większą rangę oraz znaczenie aspektów integrujących środowisko naukowe wokół ważnych obszarów badawczych.

Konferencję otworzyli Jego Magnificencja Rektor Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Antonii Jówko z Jego Eksceleńcją ks. bp. Antonim Dydyczem. W ramach oficjalnych wystąpień głos zabrali goście, którzy zaszczytli swoim udziałem konferencję:

- prezydent miasta Siedlec mgr Wojciech Kudelski,
- burmistrz Drohiczyzna mgr Wojciech Borzym,
- Jego Magnificencja Rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Drohiczyźnie ks. dr hab. Tadeusz Syczewski, dziekan Wydziału Humanistycznego Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Jerzy Kunikowski,
- dyrektor Instytutu Nauk Humanistycznych Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Stanisław Jaczyński.

W imieniu przewodniczącego Siedleckiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Filozoficznego prof. dr hab. Ryszarda Rosy, głos zabrał również dr Robert Ptaszek mówiąc o najważniejszych założeniach i planach Towarzystwa na najbliższy okres. Zastępca dyrektora Instytutu Nauk Społecznych dr Izabela Aldona Trzpil podkreśliła znaczenie badań nad bezpieczeństwem oraz nobilitującą rangę miejsca konferencji.

Po oficjalnych wystąpieniach rozpoczęły się obrady plenarne, którym przewodniczył dziekan Wydziału Humanistycznego prof. dr hab. Jerzy Kunikowski, wieloletni badacz problematyki edukacji dla bezpieczeństwa.

Pierwszy głos zabrał ks. prof. dr hab. Roman Krawczyk, dyrektor Instytutu Historii Akademii Podlaskiej, przedstawiając problematykę bezpieczeństwa ludzkiego z perspektywy Starego Testamentu.

O kwestii tolerancji jako podstawowej przesłance bezpieczeństwa człowieka i społeczeństwa mówił prof. dr hab. Siergiej Jackiewicz z Uniwersytetu w Białymstoku.

Prof. dr hab. Iwan Akińczyc z Uniwersytetu Państwowego w Brześciu na Białorusi przedstawił zagadnienia dotyczące dekonstruktywizmu nietradycyjnych wyzwań w kontekście zagrożeń bezpieczeństwa. Prof. dr hab. Wasilij Stiepanowicz wygłosił opracowany wspólnie z prof. Siemionem D. Szaszem z Uniwersytetu Państwowego w Brześciu referat nt. „Wolności osoby ludzkiej w warunkach globalizacji”. Reprezentująca Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie prof. dr hab. Bogumiła Truchlińska przedstawiła rozważania nt. „Sztuka i estetyka ekologiczna jako element uniwersum trans kulturowego”.

W dalszej części obrad plenarnych głos zabrała doc. Elena Grygorowicz, przedstawiając opracowany wraz z doc. Haliną Zajmst z Uniwersytetu Państwowego w Brześciu referat nt. Edukacja w dziedzinie ochrony środowiska a bezpieczeństwo życia i działalności człowieka.

W drugim dniu konferencji obradowały grupy problemowe wyodrębnione jako:

- Sekcja Politologiczna,
- Sekcja Filozofii i Socjologii,
- Sekcja Edukacyjna.

Sekcja Filozofii i Socjologii

Obradom sekcji przewodniczył dr Robert T. Ptaszek; obradom przewodniczyła prof. dr hab. Bogumiła Truchlińska (UMCS).

- Podczas obrad sekcji wygłoszono 13 referatów. Uwzględniały one trzy główne działy filozofii: ontologię, epistemologię i aksjologię (w tym przypadku – bezpieczeństwa). Korespondowały z nim refleksje antropologiczno-kulturoznawcze nad dzisiejszym stanem i kondycją kultury.
- Na czoło wysuwały się podstawowe problemy: c o badać i j a k badać, z wykorzystaniem jakich narzędzi, a więc kwestie teoretyczno-metodologiczne. Konstatowano trudności badawcze wynikłe z wielości tendencji, braku jednoznacznego określenia przedmiotu i zakresu bezpieczeństwa oraz narzędzi pojęciowych. Uderza bowiem wielość i brak precyzyjnych definicji, jak i kryterium hierarchizacji poszczególnych odmian bezpieczeństwa. Proponowano dwa różne sposoby uporządkowania; kontrowersje wynikły z różnic w podstawach proponowanych „piramid”. Rozstrzygnięcia mogłyby się dokonać na poziomie ontologii, co wymagałoby dalszych analiz.
- Ujmując poruszane kwestie w kategoriach diagnozy i prognozy – w refleksji nad człowiekiem, kulturą i wartościami – zauważam:
 - 1) w płaszczyźnie diagnozy – konstatacje nasilenia się negatywnych, destrukcyjnych prądów, np. skrajny relatywizm, nihilizm, kontr- i antykulturowe tendencje w kulturze współczesnej (antyszuka, antywartości), postmodernizm będący dalszym ciągiem kontrkultury (tym razem – w płaszczyźnie intelektualnej); zjawiska te wywołują lęki i zagrożenia cywilizacyjne. Dostrzeżono też ewolucję koncepcji człowieka (od człowieka racjonalnego odpowiedzialnego po istotę dementywną), w płaszczyźnie zaś społecznej – przejście od człowieka „zadomowionego” ku „wykorzenionemu”. Człowieka doby „megapolis” cechuje anonimowość, zagubienie, dezintegracja; „wykorzenienie” – to nic innego jak likwidacja wspólnoty ludzkiej, odpowiedzialnej za bezpieczeństwo. Wielość kultur jest przez nas ujmowana jedynie w pozytywny sposób, ale trzeba zauważyć je też od strony „zagrożeń” – to też jest źródło innego rodzaju wykorzenienia, a zwłaszcza zaniku tożsamości. Już Witelo – jeden z najwybitniejszych polskich i zarazem europejskich filozofów, żyjący w XIII wieku, zauważył, że narody różnią się kulturowo. Każdy naród uważa swoje zwyczaje i obyczaje za najlepsze i najpiękniejsze w świecie. Te różnice stanowią o odrębnościach i swoistości. W dobie globalizacji zaczyna dochodzić do dekompozycji kultur narodowych, niweczącej zarazem ludzką tożsamość. Rozbita, zdezintegrowana tożsamość tworzy rozbitą, „schizofreniczną” wizję świata, co stanowić musi podstawę do niepokojów, a nawet nasilenia się lęków i dalszej destrukcji współczesnego człowieka;
 - 2) płaszczyźnie prognozy proponowano:
 - zwrot ku realistycznej filozofii bytu;
 - obronę klasycznych wartości;

- obronę człowieka jako istoty rozumnej, odpowiedzialnej, troszczącej się o bezpieczeństwo swoje i swojego domu, a także świata;
- troskę o język jako narzędzie porozumiewania i budowania relacji; język pozytywny, afirmujący, bez agresji;
- troskę o sztukę bez prowokacji i obrażania czyichś uczuć, w tym religijnych, i dobrego smaku.

Znamienną cechą wystąpień była znaczna polaryzacja stanowisk filozoficznych: od antymodernistycznych po postmodernistyczne. Przy okazji pozwolę sobie zwrócić uwagę na nieprecyzyjność tych pojęć. Jest to wynik zderzenia się europejskiej i amerykańskiej terminologii. Termin „modernizm” w Europie oznaczał bowiem kierunek filozoficzno-artystyczny z końca XIX wieku i początku XX wieku, obecnie zaś – pod wpływem amerykańskiego piśmiennictwa – jest używany jako nazwa paradygmatu racjonalistycznego, oświeceniowo – pozytywistycznego, związanego z ideą postępu; w sztuce zaś – jako synonim awangardowości. „Postmodernizm” był określeniem na nazwanie stanu epigoństwa po modernizmie i można go było spotkać też w latach dwudziestych czy trzydziestych XX wieku. Obecnie – trzeba zwracać baczną uwagę o jaki modernizm bądź postmodernizm autorowi chodzi. Zauważyłam także zmianę semantyczną słowa „pluralizm”. W I połowie XX wieku jeśli uczeni i filozofowie używali słowa „wielość”, np. F. Koneczny czy W. Tatarkiewicz, to ta wielość była uporządkowana. I tak, w historiozofii F. Konecznego była „wielość cywilizacji”, ale najwyższą pozycję zajmowała cywilizacja łacińska; Tatarkiewicz stwierdzał, że były wartości wyższe i niższe, a wśród wyższych – najwyższa. Dzisiejszy „pluralizm” – to wielość bez hierarchizacji, jednako równouprawniona i równoważna. Samo pojęcie wartości czy kultury miało cechy dodatnie, współcześnie pojawiają się tendencje, by zjawiskom takim jak brzydota, zło, kicz i wszelkie potworności nadawać walor pozytywny. Pojawiły się terminy: anty- bądź kontrkultura, antysztuka i antyestetyka, antywartości. Ze względu na ważność tej problematyki proponuję więc, by poddać ją pogłębionej refleksji na następnej konferencji. Za szczególnie ważki uważam temat „Bezpieczeństwo a wartości”.

Sekcja Edukacyjna

Obradom przewodniczył dr Andrzej Świdorski, w dyskusji wzięło udział 14 osób. Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Jerzy Kunikowski, dziekan Wydziału Humanistycznego Akademii Podlaskiej, omawiając zagadnienia dotyczące edukacji do bezpieczeństwa jako wyzwania dla współczesnej pedagogiki.

Następnie głos zabrała dr Agnieszka Filipek z Akademii Podlaskiej prezentując rozważania nt. „Transdyscyplinarność kultury bezpieczeństwa”. Autorka odwołując się do badań własnych zwracała uwagę na główne obszary kultury bezpieczeństwa i ich znaczenie dla życia społecznego.

Na temat humanizacji edukacji w kontekście bezpieczeństwa współczesnego człowieka wypowiedział się doc. Paweł Kruś z Uniwersytetu Państwowego w Brześciu.

Mgr Jerzy Hęciak z Urzędu Miasta w Siedlcach zaprezentował rozważania dotyczące niektórych rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo drogowe w Londynie w porównaniu realiami Polski.

Z kolei dr Piotr Rozwadowski z Akademii Podlaskiej omówił zagadnienia dotyczące patriotycznego wychowania elit wojskowych Drugiej Rzeczypospolitej na przykładzie działań wychowawczych kierowanych do podchorążych służby stałej i podchorążych rezerwy.

Aspekty wychowawcze rozważane były w różnych ujęciach w wielu wypowiedziach uczestników. Doktor Irena Kotowicz-Borowy ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie rozważała kwestie krewniaczości jako alternatywy dla alienacji międzykulturowej.

Dr Agnieszka Rogulska z Akademii Podlaskiej poruszyła problematykę edukacji medialnej w drodze do bezpieczeństwa człowieka.

Mgr Iwona Kubiak z Instytutu Słowa „Safos” omówiła zagadnienia edukacji wielokulturowej realizowanej w ramach działalności teatru amatorskiego.

Dr Małgorzata Danielak-Chomać z Akademii Podlaskiej zwracała uwagę na kwestię wielokulturowości jako paradygmatu, funkcjonowania animatora i menadżera kultury. Z kolei mgr Adam Czesławiak ze Szkoły Podstawowej Nr 2 w Sokołowie Podlaskim omówił znaczenie umiejętności psychopedagogicznych nauczycieli w przypadku pracy z wielokulturowym środowiskiem uczniów.

Na wielokulturowe oddziaływania edukacyjne w kontekście zrównoważonego rozwoju zwrócił uwagę doktor Andrzej Świderski z Akademii Podlaskiej.

Dr Ilona Zeber-Dzikowska i dr Elżbieta Buchcic z Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Kochanowskiego w Kielcach omówiły zagadnienia programów wspólnotowych Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji.

W dalszej części obrad poruszane były zagadnienia bezpieczeństwa zdrowotnego i ekologicznego.

Dr Joanna Grabińska z Akademii Podlaskiej poruszyła kwestię rozwoju i atrofii pedagogiki rolniczej w aspekcie bezpieczeństwa egzystencji człowieka, natomiast dr Stefania Hęciak, również z Akademii Podlaskiej, poszukiwała odpowiedzi na pytanie: czy pasożyty mogą pomóc w walce z chorobami w kontekście bezpieczeństwa zdrowotnego.

Ks. dr Antoni Skowroński z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zaprezentował zagadnienia dotyczące miejsca i roli pozarządowych organizacji ekologicznych w procesie edukacji i kształtowania postaw prośrodowiskowych społeczeństwa polskiego.

Obradom Sekcji Edukacyjnej przysłuchiwało się wielu nauczycieli zaproszonych przez organizatorów konferencji.

Drugi dzień konferencji oprócz obrad bogatych w treści merytoryczne związane z bezpieczeństwem zarówno w trans dyscyplinarnym, jak i wieloaspektowym wymiarze został wzbogacony ciekawymi imprezami kulturalnymi.

Odbyła się również degustacja potraw przygotowanych przez „Zaścianek Polski” w Siedlcach Bożeny Polak-Stojanowej. Degustowano potrawy różnych kuchni wschodnich potwierdzających zjawisko wielokulturowości w wymiarze kulinarnym.

Ciekawym wzbogacaniem konferencji było zwiedzanie Drohiczyna i udział w koncercie chóru białoruskiego w cerkwi pw. Św. Mikołaja oraz wieczorny recital wschodnich pieśni w wykonaniu Ludmiły Wiszenko.

W ostatnim dniu konferencji wystąpili przedstawiciele wszystkich sekcji obradujących poprzedniego dnia. Przedstawiono sprawozdania z przebiegu obrad i przekazując najważniejsze problemy i wnioski, wskazania i refleksje, jakie pojawiły się w toku dyskusji panelowych. Tej części obrad przewodniczył prof. dr hab. Edward Jarmoch, który jednocześnie podsumował konferencję. Następnie zaproponował, aby kolejna, szósta Międzynarodowa Konferencja Naukowa odbyła się pod tytułem „Bezpieczeństwo człowieka a wartości”.

Izabela Aldona Trzpił
Akademia Podlaska, Siedlce